

2019-2020

12ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΑΛΦΑ

12° ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1° ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ζωή αναζητά έναν καλύτερο κόσμο

Εισαγωγικό σημείωμα

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το δεύτερο προοίμιο του βιβλίου του φιλοσόφου Καρλ Πόππερ, «Όλοι οι άνθρωποι είναι φιλόσοφοι». Στο πλαίσιο μιας συζήτησης ο φιλόσοφος τονίζει την επιδραστική δύναμη του ανθρώπου –και όχι μόνο– στο περιβάλλον του.

Κείμενο

Η ζωή αναζητά έναν καλύτερο κόσμο. Κάθε μεμονωμένος οργανισμός προσπαθεί να βρει έναν καλύτερο κόσμο · τουλάχιστον να μείνει εκεί ή να κολυμπήσει σιγά-σιγά προς τα εκεί που ο κόσμος είναι καλύτερος. Πάντα επιθυμούμε, ελπίζουμε –αυτή είναι η ουτοπία μας– να βρούμε έναν ιδεώδη κόσμο. Κι αυτό συμβαίνει από την αμοιβάδα μέχρι εμάς. Όλα αυτά μας είναι εμφυτευμένα μέσω κάποιας δαρβινικής επιλογής. Κι αυτό είναι κάτι που δεν επιτρέπεται να το αγνοήσουμε. Η ιδέα πως μας «πλάθει» το περιβάλλον μας είναι, απλούστατα, λάθος. Αναζητάμε το περιβάλλον μας και το πλάθουμε, ενεργητικά. Το γυμνό γονίδιο έχει ψάξει για ένα περιβάλλον πρωτεϊνών κι έχει φτιάξει για τον εαυτό του ένα μανδύα από πρωτεΐνες. Στην ουσία, αυτό είναι το «καλύτερο» περιβάλλον του. Το ίδιο συμβαίνει και μ' εμάς, όταν φοράμε ένα δερμάτινο μπουφάν ή μια μάλλινη ζακέτα. Συνέχεια προσπαθούμε να αλλάξουμε και να τροποποιήσουμε το άμεσο και το ευρύτερο περιβάλλον μας και τελικά ολόκληρο τον κόσμο. Η βούλησή μας παίζει λοιπόν σ' όλη αυτή την ιστορία ουσιαστικό ρόλο. Αυτή είναι ίσως η απάντηση που μπορώ να δώσω σε σχέση με το ζήτημα της δημιουργικότητας. Αλλά επίσης θα ήθελα να τονίσω πως δεν ξέρω τίποτε. Όπως ανέφερες το δαιμόνιο του Σωκράτη, έτσι κι εγώ θα ήθελα να παραπέμψω στον Σωκράτη ως τον αδαή, τον άνθρωπο που ήξερε ότι δεν ήξερε. Δεν ξέρουμε τίποτε, κι αυτό που είπα τώρα είναι απλή υπόθεση, όμως θα έλεγα πως ο ρόλος τον ζωντανού οργανισμού, που ψάχνει για έναν καλύτερο κόσμο, δεν επιτρέπεται να υποτιμάται. Είμαστε όντα που αναζητούν, η ζωή είναι εξαρχής *σκεπτική* –στα ελληνικά: αναζητά. Δεν είναι ποτέ ευχαριστημένη με τις εκάστοτε υπάρχουσες συνθήκες. Κι επιδεικνύει τόλμη στις περιπέτειές της.

(Πόππερ, Κ. (2003). *Όλοι οι άνθρωποι είναι φιλόσοφοι*. Μτφ. Μιχάλης Παπανικολάου. Αθήνα: Μελά. 32-34.)

2° ΚΕΙΜΕΝΟ

Φίλοι και Εραστές

Εισαγωγικό σημείωμα

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Θοδωρή Καλλιφατίδη (1938) «Φίλοι και Εραστές» με πρωταγωνιστή τον Γκεόργκ Αντρέασον, διευθυντή του Γραφείου Πολιτισμού στη Σουηδία. Η ιστορία ξεκινά ένα απόγευμα του Φεβρουαρίου στη Στοκχόλμη το 2006 και ο αφηγητής βρίσκει την ευκαιρία να μιλήσει για τη σύγχρονη Σουηδία και τη σχέση του ανθρώπου με τους γύρω του και με τον εαυτό του.

Κείμενο

Ο ΓΚΕΟΡΓΚ προτίμησε να γυρίσει σπίτι του με τα πόδια. Πέρασε μέσα από το πάρκο που κάποτε ήταν βασιλικός κήπος. Ένας μοναχικός παγοδρόμος έκανε κύκλους πάνω στην πίστα με δαιμονισμένη ταχύτητα σαν να προσπαθούσε να γλιτώσει από τη σκιά του.

Το παλιό γεφύρι που ενώνει το παλάτι με τον κήπο το είχαν κατασκευάσει Ρώσοι αιχμάλωτοι –όταν η Σουηδία ακόμα θεωρείτο μεγάλη δύναμη και βρισκόταν διαρκώς σε εμπόλεμη κατάσταση, ειδικά επί βασιλείας του Καρόλου του Δωδέκατου, που ήταν αγύριστο κεφάλι και είχε να αντιμετωπίσει από την άλλη μεριά τον Μεγάλο Πέτρο της Ρωσίας. Τελικά πιο κερδισμένος βγήκε ο Πέτρος, ενώ ο Κάρολος έπεσε προσπαθώντας να κυριεύσει μια ασήμαντη πόλη στη Νορβηγία και από τότε υπήρχε η φήμη ότι τον έφαγαν οι δικοί του. Σε μια από τις επιτροπές που ο Γκεόργκ ήταν μέλος είχε κατατεθεί αίτηση να ανοιχτεί ο τάφος του για να επανεξεταστεί με πιο σύγχρονες μεθόδους η τρύπα που είχε κάνει το βλήμα στο κεφάλι του.

«Τι τραβάμε» μουρμούρισε κοιτάζοντας το γεφύρι, που αισθητικά ήταν το πιο ασήμαντο της πόλης, μα εκείνη τη στιγμή, χαμένο μέσα στην ομίχλη, φαινόταν να αιωρείται, αποκτώντας έτσι μιαν εφήμερη ομορφιά.

Στην αποβάθρα του Grand Hotel τα φωτισμένα πλοία αντικατοπτρίζονταν στο σκοτεινό νερό όπως και το ολόφωτο ξενοδοχείο. Στάθηκε κάμποσο χαζεύοντας, ενώ στο μυαλό του στριφογύριζαν ένα σωρό σκέψεις σαν χρυσά ψαράκια σε ενυδρείο.

Σκεφτόταν τι καταδίκη ήταν να καθρεπτίζεις τα πάντα. Ο Νάρκισσος κοιτούσε τον εαυτό του στο νερό και τιμωρήθηκε. Μα ποιος νοιάζεται για τον καθρέπτη; Να μην μπορείς να κρατήσεις ούτε την παραμικρή εικόνα για λογαριασμό σου, αλλά να τις γυρίζεις όλες πίσω.

Φτάνοντας στην πλατεία Slussen τον περίμενε το συνηθισμένο νυχτερινό θέαμα. Άστεγοι, παρέες από επιθετικούς νεαρούς που γύρευαν καβγά, μεθυσμένοι που κατουρούσαν όπου έβρισκαν, η μόχα από τα δημόσια ουρητήρια, πάντα κατειλημμένα, γιατί κάποιος άστεγος κοιμόταν εκεί μέσα. Τον έπνιγε αυτή η πλατεία. Ήταν η χολή της πόλης, εκρηκτική και ανυπολόγιστη σαν διάρροια. Κάθε φορά που περνούσε, γέμιζε αγωνία. Δεν είχε λόγια να την περιγράψει, και αυτό ήταν το χειρότερο.

Γι' αυτό αισθάνθηκε πολύ καλύτερα όταν έφτασε στο ύψωμα της Hornsgatan με τις γκαλερί, τα καταστήματα λαϊκής τέχνης και τις αντίκες, τα κοσμηματοπωλεία και εκείνο το υπέροχο μαγαζί που έφερνε είδη τσαγιού από όλο τον κόσμο και ήταν το αγαπημένο της Μάργιας. Στη γωνία ήταν η ευχάριστη παμπ Black & Brown, πάντα γεμάτη κόσμο. Στον ένα τοίχο της κρεμόταν η φωτογραφία του τελευταίου μεγάλου συγγραφέα της εργατικής τάξης, ο οποίος συνήθιζε να κάθεται μ' ένα ποτήρι κρασί δίπλα στο παράθυρο κοιτάζοντας τα κορίτσια που περνούσαν απέξω και οι λεπτές μέσες τους έκαναν τα μάτια του να δακρύνουν.

Ο Γκεόργκ ήταν φυσικά μέλος της επιτροπής που απένειμε ένα βραβείο στο όνομά του. Άλλη μια ασχολία που του έτρωγε χρόνο, που δεν τον άφηνε να γράψει τα δικά του. Θα ξανάγραφε άραγε κάποτε κάτι της προκοπής;

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ-Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Στον κινηματογράφο της πλατείας είχε πρεμιέρα, η είσοδος ήταν κατάφωτη και δύο φωτογράφοι τουρτούριζαν στην παγωμένη υγρασία περιμένοντας την υποχρεωτική δεξίωση μετά την προβολή.

Στη γωνία του κτηρίου βρισκόταν ένα από τα πιο συμπαθητικά βιβλιοπωλεία, το μόνο στο οποίο έβρισκες παλιές ποιητικές συλλογές. Ακόμα και τη δική του είχαν. Η ιδιοκτήτρια –γνωστή του κι εκείνη– πάντα την έβαζε στη βιτρίνα με μια φωτογραφία του από κείνα τα χρόνια. Τι είναι τελικά τόσο σπουδαίο με τα νιάτα; Σαν ηλίθιος φαινόταν. Στα πενήντα πέντε ήταν πολύ καλύτερος, αν και με κουλίτσα, πάντως το πρόσωπο ήταν ωριμότερο, πιο ελκυστικό και δεν είχε φαλάκρα. Το πολύ σαραντάρης φαινόταν.

–Ε, παππού, έχεις λεφτά;

Κατάλαβε ότι δεν επρόκειτο για ερώτηση.

Πέντε αγόρια ξεφύτρωσαν από την ομίχλη και τον περικύκλωσαν. Φορούσαν πέτσινα μπουφάν, στολισμένα με καρφιά, ανοιχτά στο λαιμό, και γάντια σαν τους ποδηλάτες, με μισά δάχτυλα. «Δεν κρυώνουν;» σκέφτηκε. Το αγόρι που είχε κάνει την ερώτηση πήγε ένα βήμα πιο κοντά και οι ματιές τους συναντήθηκαν. Του παιδιού ήταν ρηχή, σαν φιδιού.

–Τι είπες;

–Άκουσες τι είπα.

Ο Γκεόργκ κοίταξε γύρω του. Ήταν πενήντα μόνο μέτρα από τον κινηματογράφο μα δεν θα προλάβαινε.

–Μπορώ να σας δώσω ένα κατοστάρικο.

Ο άλλος δεν είπε τίποτα, μόνο άπλωσε το χέρι του.

Ήταν ανάγκη να αποφασίσει γρήγορα τι έπρεπε να κάνει. Τολμούσε να βγάλει το πορτοφόλι μπροστά τους; Άλλη επιλογή δεν είχε, έβγαλε ένα χαρτονόμισμα δίχως καν να κοιτάξει τι ήταν και το έδωσε στο παιδί, ενώ ταυτόχρονα του είπε καθησυχαστικά.

–Εντάξει είναι όλα, μην ανησυχείς.

Το αγόρι πήρε τα λεφτά, η παρέα του το διασκέδαζε, σκέφτηκαν για μια στιγμή να ρίξουν στον κωλόγερο μερικές μπουνιές, μα βαρέθηκαν και εξαφανίστηκαν μέσα στην ομίχλη.

Ο Γκεόργκ δεν έκανε βήμα. Τα πόδια του έτρεμαν, η καρδιά του χτυπούσε να σπάσει, ο φόβος ήταν τόσο μεγάλος, που ούτε καν τόλμησε να καλέσει βοήθεια, δεν ήθελε να τους ερεθίσει, καλύτερα που έκανε σαν νικημένο σκυλί, τους έδειξε την αδυναμία του και τον άφησαν σώο. Τα μάγουλα έκαιγαν από ντροπή για τη δειλία του. Να μην πει ούτε λέξη, να τους δώσει τα λεφτά του σαν να τους τα χρωστούσε!

Το διαμέρισμά του ήταν διακόσια μέτρα πιο πέρα. Σιγά σιγά έφτασε και μπαίνοντας έπεσε στον καναπέ εντελώς εξαντλημένος. Δεν υπήρχε κανένας να πει μια κουβέντα. Δηλαδή δεν υπήρχε η Μάργια, που ήταν στο νοσοκομείο και μακάρι να κοιμόταν.

Μόνο ένα μπορούσε να κάνει και το έκανε. Ξάπλωσε στο διπλό κρεβάτι, που στα μαξιλάρια και στα σεντόνια κρατούσε ακόμα το άρωμά της. Ηρέμησε κάπως. Πώς έγιναν έτσι αυτά τα παιδιά; Δεν είχαν γονείς; Πώς αποκτάς τέτοιο βλέμμα στα δεκάξι σου; Εκείνα τα μάτια τον είχαν πανικοβάλλει περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο. Για μια στιγμή ήταν βέβαιος ότι θα τον κακοποιούσαν, έτσι για πλάκα, για να 'χουν κάτι να λένε μεταξύ τους.

Συχνά διάβαζε στις εφημερίδες για τέτοια περιστατικά μα τα αγνοούσε, τα θεωρούσε κινδυνολογία για να πουλούν φύλλα. Άγνωστες ασθένειες, κρυφοί κίνδυνοι, η καταστροφή του περιβάλλοντος, τα χάλια των σχολείων, η έλλειψη ήθους δεν ήταν ειδήσεις, ήταν συνταγές για μεγαλύτερες πωλήσεις. Δεν το έπαιρνε στα σοβαρά. Μέχρι τη στιγμή που ο ίδιος στεκόταν τρέμοντας περικυκλωμένος από πέντε αγόρια δίχως να ξέρει τι κουβαλούσαν μαζί τους. Τσεκούρια, μαχαίρια, αλυσίδες; Ο φόβος και η αδυναμία τον ταπεινώσαν. Θα μπορούσαν να κάνουν ό,τι ήθελαν μαζί του.

Στριφογύρισε στο κρεβάτι κάμποση ώρα ώσπου η κούραση, το κρασί και το άρωμα της Μάργιας πήραν το πάνω χέρι και αποκοιμήθηκε σαν μικρό παιδί με τα χέρια ανάμεσα στα πόδια του.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ-Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Η νύχτα δεν ήταν ήσυχη. Τα άδεια μάτια του αγοριού τρομοκρατούσαν τα όνειρά του και τον ξυπνούσαν κάθε τόσο.

«Ό,τι δε σε πεθαίνει, σε κάνει πιο δυνατό» είχε πει κάποιος.

Ο Γκεόργκ όμως ήξερε καλύτερα.

«Ό,τι δε σε πεθαίνει σήμερα, σε πεθαίνει αύριο».

Τελικά ήταν μια λύτρωση όταν άκουσε τα βήματα του διανομέα πρωινών εφημερίδων να πλησιάζουν την πόρτα του και την εφημερίδα να γλιστράει μέσα από τη θυρίδα.

(Καλλιφατίδης, Θ. (2009). *Φίλοι και Εραστές*. Αθήνα: Γαβριηλίδης. 35-40.)

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να παρουσιάσετε συνοπτικά τις απόψεις του συγγραφέα σχετικά με την αλληλεπίδραση του ανθρώπου με το περιβάλλον του (1^ο ΚΕΙΜΕΝΟ). (15 μον.)

2. α. Ποια είναι η πρόθεση του συγγραφέα στο 1^ο Κείμενο; Πώς ο τρόπος, με τον οποίο επέλεξε να αναπτύξει την παράγραφο, υπηρετεί αυτή την πρόθεση; (15 μον.)

2.β. Νομίζεις ότι ο τίτλος του κειμένου είναι κατάλληλος, για να αποδώσει το περιεχόμενό του; (15 μον.)

3. «..τουλάχιστον να μείνει εκεί ή να κολυμπήσει σιγά-σιγά προς τα εκεί που ο κόσμος είναι καλύτερος»: να ξαναγράψεις την παραπάνω φράση του 1^{ου} Κειμένου αξιοποιώντας την Κυριολεκτική γλώσσα. Τι αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος του κειμένου; (10 μον.)

4. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κύριο ζήτημα που θέτει ο συγγραφέας στο 2^ο Κείμενο; Να αναφέρετε δύο τουλάχιστον αφηγηματικές τεχνικές που εξυπηρετούν την αποκάλυψη του προβληματισμού του συγγραφέα. (15 μον.)